

בְּרֵאשִׁית, יִתְבָּרַךְ שִׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבָּרָא כָּל
הָעוֹלָם, וְהִכִּינוֹ בְּחֻכְמָה וּבְתִבּוּנָה וּבִדְעָת, וּכְנִגְדֵן
בָּרָא שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְעוֹלָם
הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן
הַקָּטָן, שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת. צוּרַת הַמַּדְבָּרַת, וְצוּרַת
הַצּוֹמְחַת, וְצוּרַת הַשְּׂבָלִית.

וְתִדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְקַיֵּים בְּאֵוִיר,
כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוֹף מִתְקַיֵּים בְּנֶפֶשׁ,
וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֵּימַת בְּאֵוִיר, וְהָאֵוִיר בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ.
תִּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ
בְּצִלְם וּבְצוּרָה.

וְהִכִּינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מוּבְדָלִים זֶה מִזֶּה,
מֵאֵשׁ, מִרוּחַ, מִמַּיִם, מִעָפָר. שְׁנַאֲמַר

לשון הקודש

צוּרַת הַמַּדְבָּרַת, וְצוּרַת הַצּוֹמְחַת, וְצוּרַת
 הַשְּׂבָלִית.

וְתִדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְקַיֵּים
בְּאֵוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוֹף מִתְקַיֵּים
בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֵּימַת בְּאֵוִיר, וְהָאֵוִיר
בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. תִּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא
יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּצִלְם
וּבְצוּרָה.

וְהִכִּינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מִבְּדָלִים זֶה

שִׁית. אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, אֲמַת הוּא שֶׁנִּבְרָא
 מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בָּרָא שִׁי"ת, תִּי"ש בְּהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית יִתְבָּרַךְ שִׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָא כָּל
הָעוֹלָם, וְהִכִּינוֹ בְּחֻכְמָה וּבְתִבּוּנָה וּבִדְעָת,
וּכְנִגְדֵן בָּרָא ג' עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן
בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַקָּטָן שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת:

וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וּבָהוּ וְחֶשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ
 אֱלֹהִים. אֵלֹהֵי הַם הָאֲרֻבָּע דְּבָרִים הַנּוֹכְרִים, כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, מְקוֹם יֵשׁ בְּכַרְפֵי הַיָּם, שְׁקוֹרִין לְאִשׁ
 תְּהוֹ, וְזֶהוּ הַיְסוּד הָרֵאשׁוֹן. וּבָהוּ וְחֶשֶׁךְ, הֵם הַמִּים
 וְהָעֶפֶר. וּמָנָא לָן דְּחֶשֶׁךְ הוּא הָעֶפֶר. שְׁנַאמַר (קהלת)
 וּבַחֶשֶׁךְ שְׁמוּ יְכֶסֶה. וְאָמְרוּ שְׁזֵהוּ גוֹשׁ הָעֶפֶר.
 וְהָרוּחַ, הוּא רוּחַ מְפֹשׁ.

וְאִמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ, בְּרָא אֶת הָאָדָם, שְׁהוּא
 נִקְרָא עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, כְּנִגְדַּ עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
 הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוֹם הַנְּפֶשׁ, הַמְּנִיעַ לַגּוֹף כְּלוֹ, וְעַל
 כֵּן הַבְּדִילוֹ מִכָּל הַנְּבִרָאִים אֲשֶׁר לְמִטָּה עִמּוֹ, וּבְמָה
 הָאָדָם מוּבְדָל מִיֵּתֵר הַנְּבִרָאִים. מִפְּנֵי זֹאת הַנְּפֶשׁ,
 וְאִיזְהוּ הִיא זו, נְפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

הָעֶפֶר. וְהָרוּחַ - הוּא רוּחַ מְפֹשׁ.
 וְאִמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת הָאָדָם,
 שְׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, כְּנִגְדַּ עוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוֹם הַנְּפֶשׁ,
 הַמְּנִיעַ לַגּוֹף כְּלוֹ, וְעַל כֵּן הַבְּדִילוֹ מִכָּל
 הַנְּבִרָאִים אֲשֶׁר לְמִטָּה עִמּוֹ, וּבְמָה הָאָדָם
 מִבְּדָל מִיֵּתֵר הַנְּבִרָאִים? מִפְּנֵי זֹאת
 הַנְּפֶשׁ. וְאִיזְהוּ הִיא? נְפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת.

מָזָה - מֵאִשׁ, מְרוּחַ, מִמִּים, מֵעֶפֶר.
 שְׁנַאמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וּבָהוּ
 וְחֶשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלֹהֵי הַם
 הָאֲרֻבָּע דְּבָרִים הַנּוֹכְרִים, כְּמֹ שְׁאֵתָה
 אוֹמַר, מְקוֹם יֵשׁ בְּכַרְפֵי הַיָּם שְׁקוֹרִין
 לְאִשׁ תְּהוֹ, וְזֶהוּ הַיְסוּד הָרֵאשׁוֹן. וּבָהוּ
 וְחֶשֶׁךְ - הֵם הַמִּים וְהָעֶפֶר. וּמְנִיז לָנוּ
 שְׁחֶשֶׁךְ הוּא הָעֶפֶר? שְׁנַאמַר (קהלת ו)
 וּבַחֶשֶׁךְ שְׁמוּ יְכֶסֶה, וְאָמְרוּ שְׁזֵהוּ גוֹשׁ

שאל ר' יהודה לר' הוּסְתָאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בְּאָדָם
הַנִּקְרָאת שְׂכָלִית, אֵינָהּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵינָהּ
מְקוּמָה. אָמַר לִיה, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא
אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בְּשֵׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גִדֵּל
וְרוֹאֶה עֲנִינֵי הָעוֹלָם, וּמְבִיט בְּלִבּוֹ, הוּא מַעֲצָמוֹ
מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוּאֵיל וְהוּא מְבִיט וְרוֹאֶה
נִפְלְאוֹת הַבּוֹרָא, וְחִידוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֵרוּחַ הַמְּאֹרוֹת
עָרֵב וּבִקֵּר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בְּכַחוֹ יִתְבָּרַךְ,
הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקוֹר וּלְהַשִּׁיג הַשְּׂגָה קְדוּשָׁה
וּבָרָה, (דף יא ע"ב) וְאִזּוּ יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכָלִית, מִפְּנֵי
שֶׁהוּא מִשְׁכִּיל לַדַּעַת לַחֲקוֹר בַּחֲכָמָה.

רבי עזריה אומר, הַנֶּפֶשׁ מְקוּמָה בְּלֵב, וְהִיא
מִנִּיעָה לְכָל הַגּוֹף, וְהִיא מוֹנֵחַת בְּאֲמִצַּע
הַגּוֹף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוֹף. כַּאֲשֶׁר נָתַן הַשֵּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי

לשון הקודש

הָעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בְּכַחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא
מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקוֹר וּלְהַשִּׁיג הַשְּׂגָה
קְדוּשָׁה וּבָרָה, וְאִזּוּ יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכָלִית,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁכִּיל לַדַּעַת לַחֲקוֹר
בַּחֲכָמָה.

רבי עזריה אומר, הַנֶּפֶשׁ מְקוּמָה בְּלֵב,
וְהִיא מִנִּיעָה לְכָל הַגּוֹף, וְהִיא מוֹנֵחַת
בְּאֲמִצַּע הַגּוֹף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוֹף, כַּאֲשֶׁר
נָתַן הַשֵּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוֹף מִתְקַיֵּם

שאל רבי יהודה לרבי הוּסְתָאי, הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר בְּאָדָם הַנִּקְרָאת שְׂכָלִית, אֵינָהּ
נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵינָהּ מְקוּמָה? אָמַר לוֹ, הֲלֹא
יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם, בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם
יִתְבָּרַךְ בְּשֵׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גִדֵּל וְרוֹאֶה
עֲנִינֵי הָעוֹלָם וּמְבִיט בְּלִבּוֹ, הוּא מַעֲצָמוֹ
מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוּאֵיל וְהוּא מְבִיט
וְרוֹאֶה נִפְלְאוֹת הַבּוֹרָא, וְחִידוּשׁ הָעוֹלָם,
וְזֵרוּיחַת הַמְּאֹרוֹת עָרֵב וּבִקֵּר, וְכִי כָּל

השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא ותברך. והבורא ותברך סובל כל העולמות בכהו, שנאמר (ישעיה מו ד) אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל.

רבי יהודה אומר למה הזכיר הקדוש ברוך הוא בריאת שמים והארץ תחלה, והלא פסא הכבוד והמלאכים, נבראו תחלה. אלא, פדי שלא יחרהר אדם דברים הסתומים מהעין ואשר לא גלה בראש.

רבי אומר, פדי להראות לאדם, שאינו בעל חכמה, ואינו ראוי לגלות לו סתרי תורה. דאמר רבי יצחק, אין מגלין סתרי תורה, אלא לאדם חכם, וקורא ושונה, ותלמודו מתקיים בידו, והוא ירא שמים, ובקי בכל דבר. ואדם שאינו

לשון הקודש

בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא ותברך סובל כל העולמות בכהו, שנאמר (ישעיה מו) אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל.

רבי יהודה אומר, למה הזכיר הקדוש ברוך הוא בריאת שמים והארץ תחלה, והלא פסא הכבוד והמלאכים נבראו תחלה? אלא, פדי שלא יחרהר אדם

דברים הסתומים מהעין ואשר לא גלה בראש.

רבי אומר, פדי להראות לאדם שאינו בעל חכמה, ואינו ראוי לגלות לו סתרי תורה. שאמר רבי יצחק, אין מגלין סתרי תורה אלא לאדם חכם, וקורא ושונה, ותלמודו מתקיים בידו, והוא ירא שמים, ובקי בכל דבר. ואדם שאינו בענין זה,

בְּעֵינַי זֶה, וַיִּשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהִנְעַלְמִים שְׁלֹמֶעֱלָה,
אָמַר לוֹ מָה אַתָּה שׂוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי
בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
תִּדְעֵ לָךְ שְׂלֵא גִילְתָּה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סְתָרִים בַּתּוֹרָה, תִּדְעֵ לָךְ כִּי
עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תְלֵי שֶׁל סוּדוֹת
וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה' יא) קִנְצוֹתַי
תְּלַת־תְּלֵי, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי תְלֵי. כִּי הָא
דִּרְבָּן יוֹחֲנָן בֶּן זִבְאִי, הִזָּה אָמַר עַל הָא
פְּסוּקָא, (בְּרֵאשִׁית לו' לט) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת
מִטְרָד בַּת מִי זָהָב, שְׁלֹשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת,
וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְדָּה,
וְלְר' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס תְּלִמְיָדוֹ, וְהָיוּ עֹסְקֵי
בְּמַעֲשֵׂה מְרֻבָּה עִמוֹ.

לשון הקודש

ה' קִנְצוֹתַי תְּלַת־תְּלֵי, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי
תְּלֵי. כִּי זֶה שֶׁרְבָּן יוֹחֲנָן בֶּן זִבְאִי הִזָּה
אוֹמֵר עַל הַפְּסוּק הַזֶּה (בְּרֵאשִׁית ל"ו) וְשֵׁם
אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מִטְרָד בַּת מִי זָהָב,
שְׁלֹשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה
לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְדָּה
וְלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס תְּלִמְיָדוֹ,
שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בְּמַעֲשֵׂה מְרֻבָּה עִמוֹ.

וַיִּשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהִנְעַלְמִים שְׁלֹמֶעֱלָה
– אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה שׂוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ
וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. תִּדְעֵ לָךְ שְׂלֵא גִילְתָּה
הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סְתָרִים בַּתּוֹרָה – תִּדְעֵ
לָךְ, כִּי עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תְלֵי
שֶׁל סוּדוֹת וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר

אָמַר רַבִּי, בֵּא וְרֵאֵה מַה כְּתוּב בְּשִׁלְמָה, (מ"א ה יב)
 וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ
 חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי. עַל כֵּן דָּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ
 אֲלֵף וַחֲמִשָּׁה טַעְמִים. וּמַה שְּׁלְמָה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כֵּן דָּבָר וְדָבָר
 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל, וְאַלְפֵי וַחֲמִשָּׁה טַעְמִים, הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָא, וְהוּא
 הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב ו) כִּי ה' יִתֵּן
 חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה עַל אַחַת כַּפֵּה וְכַמָּה.

ר' לוי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב ב) מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה'
 מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה',
 זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא. מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

לשון הקודש

וּנְסֻתָרוֹת, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי
 דַעַת וְתְבוּנָה, עַל אַחַת כַּפֵּה וְכַמָּה.

רַבִּי לְוִי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב) מַה גָּדְלוֹ
 מַעֲשֵׂיךָ ה' מְאֹד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה
 גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' – זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
 שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד
 עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ – אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וְרֵאֵה מַה כְּתוּב בְּשִׁלְמָה,
 וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ
 חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי. עַל כֵּן דָּבָר וְדָבָר הָיָה
 אוֹמֵר בּוֹ אֲלֵף וַחֲמִשָּׁה טַעְמִים. וּמַה
 שְּׁלְמָה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כֵּן דָּבָר וְדָבָר שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִים מִשָּׁל וְאַלְפֵי וַחֲמִשָּׁה טַעְמִים –
 הַקְּדוֹשׁ – בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה עֲמָקוֹת

ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מ"א ה כו) וְה' נָתַן
 חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלְּמַד שְׁעָמֹד
 עַל דְּקָדוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמֻקְיָה לֹא עָמַד,
 וּבִשְׂבָקָשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת ז כג) אֲמַרְתִּי
 אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי.

שָׁאֵל ר' דוֹסְתָאֵי לְר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לִיה
 רַבִּי, הָעֲמִידְנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּק, (במדבר כח
 ו) עֲלֵת תָּמִיד הָעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי לְרִיחַ נִיחוּחַ אֲשֶׁה
 לָהּ. אָמַר לִיה, בְּנִי, חֲיִיךָ דִּבֶּר אֲמַרְתָּ לִּי, שְׁעַדִּין
 אֵינְךָ רָאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שָׁאֲלַנִּי אָדָם עַל זֶה,
 זוֹלָתִי עֲקִיבָא תְלַמִּידִי, וְעַדִּין הַשָּׂרְשִׁים בְּיַדִּי, שְׁמַע
 רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר בֵּינוֹן שְׁהֲנַצּוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי
 הַשָּׂרְשִׁים. אָמַר לִיה עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוֹכֵן תִּהְיֶה
 לְרִיחַ נִיחוּחַ לָהּ. וְעַדִּין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׁאָר.

לשון הקודש

בְּהַר סִינִי לְרִיחַ נִיחוּחַ אֲשֶׁה לָהּ. אָמַר לוֹ:
 בְּנִי, חֲיִיךָ, דִּבֶּר אֲמַרְתָּ לִּי שְׁעַדִּין אֵינְךָ
 רָאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שָׁאֲלַנִּי אָדָם עַל זֶה
 זוֹלָתִי עֲקִיבָא תְלַמִּידִי, וְעַדִּין הַשָּׂרְשִׁים
 בְּיַדִּי. שְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר: בֵּינוֹן
 שְׁהֲנַצּוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשָּׂרְשִׁים. אָמַר
 לוֹ: עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוֹכֵן תִּהְיֶה לְרִיחַ
 נִיחוּחַ לָהּ, וְעַדִּין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׁאָר.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתוּב וְה' נָתַן
 חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלְּמַד
 שְׁעָמֹד עַל דְּקָדוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמֻקְיָה
 לֹא עָמַד. וּבִשְׂבָקָשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר
 (קהלת ז) אֲמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוּקָה
 מִמֶּנִּי.

שָׁאֵל רַבִּי דוֹסְתָאֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל.
 אָמַר לוֹ: רַבִּי, הָעֲמִידְנִי עַל סוּד זֶה
 הַפְּסוּק, (במדבר כח, ו) עֲלֵת תָּמִיד הָעֲשׂוּיָה

יֹמֵא חַד הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַזְרָחָא, אָמַר לִיה, אִי בְּדִין
 אַכְלַת שְׂרָשִׁים וְאַמְרַת. אָמַר לִיה רַבִּי,
 מִשְׁאַמְרַת לִי הַסּוּד, עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנֹו. וְסַח לֹו
 הָאִיד. אָמַר לִיה עֲמַדְתָּ וְאַכְלַת, וְעַדִּין הַבְּלִיעָה
 מִהַמְּתוּק נִשְׁאַר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גְּלָה לֹו אַרְבַּעִים
 סוּדוֹת בַּתּוֹרָה.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ חַד מִעֵינָא דְּמֵיא, יִתְבוּ
 תַּמָּן. אָמַר לִיה ר' אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, תָּא וְאַחֲזִי
 לָךְ נְבִיעָא דְּמֵיא, דְּקָא פְּתַחֵי מֵיא, וְצִלְיִין וְנִזְלִין,
 כְּהָא דְּכַתִּיב (שה"ש ד טו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן
 לְבָנוֹן. וְעַל הָדָא פְּסוּקָא, גִּילָה לֹו שִׁיחַת מְלֶאכִי
 הַשְּׂרָת, שִׁיחַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, וַיִּדְעַת חֲלוּנֵי חֲמָה
 בְּעַתּוֹתָיו וּזְמַנָּיו, שִׁיחַת דְּקָלִים וְעוֹפּוֹת, וְשָׂדִים
 וְרוּחוֹת, וַיִּדְעַת הַתְּקוּפוֹת וְהַעִיבוּרִים.

לשון הקודש

בא ואראה לך נביעת המים, שפותחים
 מים, וצלולים ונוזלים, כפתיב (שיר ד, טו)
 באר מים מים ונוזלים מן לבנון. ועל
 הפסוק הזה גלה לו שיחת מלאכי
 השרת, שיחת כוכבים ומזלות, וידיעת
 חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת
 דקלים ועופות, שיחת הרוחות, ידיעת
 התקופות והעבורים.

יום אחד היו הולכים בדרך. אמר לו: אם
 אז אכלת השרשים שאמרת? אמר לו:
 רבי, משאמרת לי הסוד, עמדתי על
 תכונתו. וסח לו איד. אמר לו: עמדת
 ואכלת ועדן הפליעה מהמתוק נשאר.
 ואותה שעה גלה לו ארבעים סודות
 בתורה.

עד שהיו הולכים ראה מעין מים אחד.
 ישבו שם. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא,

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לִיהּ עַל
מָה קָא בְּכִיתָ. אָמַר לִיהּ, אוּי לְדוֹר
שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כֶּךָ, אֶלְא
וּוי לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם מוֹרָה,
וְלֹא תִלְמִיד הוֹנָה. וַיָּמִים יָבוֹאוּ, שְׁפָל הַדוֹר יִהְיוּ
חֲצוּפִים וְעוֹזֵי פָנִים, וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאִין דוֹרֵשׁ וְאִין
מִבְּקָשׁ. וְהִמְתַּעוֹרַר לְבוֹ בְּתוֹרָה, יִהְיֶה נְבוֹה וְחָדַל
אִישִׁים, וּוי לְדָרָא הֵהוּא כִּד יִיתִי הֵהוּא דְרָא.

אָמַר לִיהּ לִית דְּרָא הֵהוּא מִתְקַיִּים, אֶלְא בְּהַבֵּל
פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, כִּד אֵינּוֹן
רַכִּיבִין בְּלִבָּד, וְכִד אֵינּוֹן קָשִׁישִׁין, אוֹרְבֵייתָא
מִשְׁתַּכַּחַת מְנַהוֹן. כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי
דְּכָתִיב, (שְׁמוֹאֵל א א כז) אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי, הֲוָה
לִיהּ לְמִימַר אֶל הַבֶּן הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי. אֶלְא אָמְרָה

לשון הקודש

נְבוֹה וְחָדַל אִישִׁים. אוּי לְדוֹר הֵהוּא
 בְּשִׁבְעָא אוֹתוֹ הַדוֹר.

אָמַר לוֹ: אִין אוֹתוֹ הַדוֹר מִתְקַיִּים אֶלְא
 בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן,
 בְּשָׂהֶם רַבִּים בְּלִבָּד, וּבְשָׂהֶם קָשִׁישִׁים,
 הַתּוֹרָה נִשְׁכַּחַת מִמֶּהֶם, כִּמוֹ מַה שְׁאָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ זֶה שְׁכָתוּב אֶל הַנַּעַר
 הַזֶּה הִתְפַּלְלָתִי? הִנֵּה לוֹ לומר, אֶל הַבֶּן

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ:
 עַל מָה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לוֹ: אוּי לְדוֹר
 שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ: אַל תֹּאמַר
 כֶּךָ, אֶלְא אוּי לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים בְּלִי
 אָב, בְּלִי חָכָם וּמוֹרָה, וְלֹא תִלְמִיד הוֹנָה.
 וַיָּמִים יָבוֹאוּ שְׁפָל הַדוֹר יִהְיוּ חֲצוּפִים וְעוֹזֵי
 פָנִים וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאִין דוֹרֵשׁ וְאִין
 מִבְּקָשׁ. וְהִמְתַּעוֹרַר לְבוֹ בְּתוֹרָה יִהְיֶה

חֲנָה, יְהִי רָצוֹן, שְׁבַשְׁעָה שְׁיִגְדֵל יִשְׁתַּדֵּל בְּעִבּוּדֵת
הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עֲבָשׁוֹ שֶׁהוּא נֶעַר.

וְכָל אָדָם שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ בְּנֵעֲרוֹתוֹ,
יִזְכֶּה לְמַעַלְת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, דְּכַתִּיב (שם ב'
(ט) וּמַעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אָמוֹ וְהֶעֱלָתָה לוֹ מִיָּמִים
יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ כֶּךָ, אֲלֵא צִדְקָתוֹ
וְזִכּוּתוֹ הָיָה גָּדֹל עִמּוֹ תָּמִיד, בְּתַפְלַת אָמוֹ.
וּלְדַעְתִּיהָ דַּר' יְהוּדָה, מַעִיל מִמָּשׁ הוּא.

וְאָמַר רַבִּי, מֵאֵי דְכַתִּיב, (ויקרא יט לב) מִפְּנֵי שְׂיִבָּה
תָּקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן. אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא
מוֹסֵר לְיִנְיָקָא, כְּלוּמַר מִפְּנֵי שְׂיִבָּה תָּקוּם, קוּדָם
שְׁתַּעֲלֶה לְשִׂיבָה וְלִזְקֵנָה, תָּקוּם לְהִיּוֹת טוֹב. וְכֹאֲשֶׁר
תִּשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת טוֹב בְּבַחְרוּתֶיךָ, לְאַחַר כֵּן וְהִדְרַת
פְּנֵי זָקֵן. וְסִיפָא דְהָאֵי פְּסוּקָא מוֹכִיחַ עָלָיו, שְׁעַל

לשון הקודש

עמו תמיד, בתפלת אמו. ולדעת רבי
יהודה, מעיל ממש הוא.

וְאָמַר רַבִּי, מֵהוּ שְׁפָתוֹב (ויקרא יט) מִפְּנֵי
שְׂיִבָּה תָּקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן? אָמַר רַבִּי,
בוֹ הוּא מוֹסֵר לְיִנְיָקָא, כְּלוּמַר, מִפְּנֵי שְׂיִבָּה
תָּקוּם, קוּדָם שְׁתַּעֲלֶה לְשִׂיבָה וְלִזְקֵנָה
תָּקוּם לְהִיּוֹת טוֹב, וְכֹאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל
לְהִיּוֹת טוֹב בְּבַחְרוּתֶיךָ, לְאַחַר כֵּן וְהִדְרַת

הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי
רצון שבששעה שיגדל, ישתדל בעבודת
המקום, כמו עבשו שהוא נער.

וְכָל אָדָם שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ
בְּנֵעֲרוֹתוֹ, יִזְכֶּה לְמַעַלְת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא,
שְׁפָתוֹב וּמַעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אָמוֹ
וְהֶעֱלָתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל
דַּעְתְּךָ כֶּךָ? אֲלֵא צִדְקָתוֹ וְזִכּוּתוֹ הָיָה גָּדֹל

זֶה נֹאמֵר, מִשְׁמַע דְּכְתִיב וַיֵּרֶא מַאֲלֵהֶיךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבְנֵינּוּ, לֹא
נִבְרָא אֱלֹא עַל הַיְרָאָה, לְהִיּוֹת אָדָם בְּעַל
יְרָאָה לְשָׁמַיִם, וּבְעַל יְרָאָה לְבְרִיּוֹת, מִדְּכְתִיב
בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת
הַשָּׁמַיִם, לְהִיּוֹת יָרֵא לְשָׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ, לְהִיּוֹת
יָרֵא לְבְרִיּוֹת. כְּמוֹ בֶן מְלָמֵד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא
נִבְרָא אֱלֹא עַל הַיְרָאָה, שֶׁנִּקְרָאת רֵאשִׁית,
שֶׁנֹּאמֵר (תהלים קיא י) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרֶאת ה', וְזֶהוּ
דְּכְתִיב בְּרֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. רַבִּי חֵיָא
פְּתַח, (שם צג יא) אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב
שְׂמֻחָה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה, שֶׁהָעוֹלָם
אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בְּלִתֵּי הַיְסוּד, וְאֵיזְהוּ הַיְסוּד

לשון הקודש

בן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על
היראה שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים
קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו שכתוב
בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית
א). רבי חייא פתח, (תהלים צו) אור זרע
לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך
הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמוד
בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם

פני זקן. וסוף הפסוק הנה מוכיח עליו,
שעל זה נאמר ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אמר, תחלת כל העולם
ובנינו לא נברא אלא על היראה, להיות
אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה
לבריות. ממה שכתוב (בראשית א) בראשית
ברא אלהים את השמים ואת הארץ
את השמים – להיות ירא את השמים,
ואת הארץ – להיות ירא לבריות. כמו

שְׁהֶעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כו)
 וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. וְזֶהוּ יִסּוּד הַרְאִשׁוֹן שֶׁבָּרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ. וְהוּא נִקְרָא אֹר,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צז יא) אֹר זָרַע לְצַדִּיק. וְעוֹד, (ד' יב
 ע"א) מִמֶּה דִּכְתִּיב, (בראשית א ג) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֵת הָאֹר
 כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהִלֵּן (ישעיה ג
 ע) אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

רַבִּי אֹמֵר, זֶה הָאֹר, אֹר הַמְּלֵאכִים, הוּא
 שֶׁנִּבְרָאוּ תְּחִלָּה קִדְּם כָּל הָעוֹלָם. וְאִי תִּימָא
 וְהָרִי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרָאוּ תְּחִלָּה.
 לֹא קִשְׂיָא, דְּהָא שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, סְפוּר
 הוּא דְּאָמַר. אֲלָא זֶה וַיְהִי, הוּא הַרְאִשׁוֹן, וּמִכָּאן
 הִתְחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים.

ר' יְהוּדָה אֹמֵר, זֶהוּ אֹר הַכֶּסֶּף מִמָּשׁ. וּמִזֶּה
 הָאֹר, נִבְרָאוּ שָׁאֵר כָּל הַנִּבְרָאִים. מִמֶּנּוּ נִבְרָאוּ

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הוּא שֶׁנִּבְרָאוּ תְּחִלָּה, קִדְּם כָּל הָעוֹלָם.
 וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם
 וְהָאָרֶץ נִבְרָאוּ תְּחִלָּה? לֹא קִשְׂיָא, שִׁזֶּה
 שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, הוּא אָמַר סְפוּר.
 אֲלָא זֶה וַיְהִי, הוּא הַרְאִשׁוֹן, וּמִכָּאן
 הִתְחִילוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, זֶהוּ אֹר הַכֶּסֶּף מִמָּשׁ,
 וּמִזֶּה הָאֹר נִבְרָאוּ שָׁאֵר כָּל הַנִּבְרָאִים.

עוֹמֵד עָלָיו? הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י)
 וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. וְזֶהוּ יִסּוּד הַרְאִשׁוֹן
 שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְהוּא
 נִקְרָא אֹר, שֶׁנֶּאֱמַר אֹר זָרַע לְצַדִּיק.
 וְעוֹד, מִמֶּה שֶׁכְּתוּב (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים
 אֵת הָאֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב,
 וְנֶאֱמַר לְהִלֵּן (ישעיה ג) אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.
 רַבִּי אֹמֵר, זֶה הָאֹר, אֹר הַמְּלֵאכִים,

הַשָּׁמַיִם, וְכִסָּא נִבְרָא בְּתַחֲלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז יב) כִּסֵּא
כָּבוֹד מְרוֹם מֵרָאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אָמַר, אִזְר הַמַּלְאָכִים נִבְרָא
בְּתַחֲלָה. דְּכַתִּיב, (בראשית א ג) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת
הָאֵרֶץ כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֵרֶץ וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ. פְּלוֹמֵר, הַבְּדֵלָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יְתַבְרַךְ, בֵּין זֶה הָאֵרֶץ, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם
הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה,
וּבֵין אֵרֶץ הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּינֵיהֶם, בֵּין
הָאֵרֶץ וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אָמַר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל
הָאָרֶץ. וְכֻלָּם נִתְּלִים בְּכִסְאוֹ (נ"א בְּכוּחֹ) יְתַבְרַךְ שְׁמוֹ,
לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר.

לשון הקודש

מִמְנוּ נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם, וְכִסָּא נִבְרָא
בְּתַחֲלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) כִּסֵּא כָבוֹד
מְרוֹם מֵרָאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אָמַר, אִזְר
הַמַּלְאָכִים נִבְרָא בְּתַחֲלָה, שְׁכַתּוֹב וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת הָאֵרֶץ כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים
בֵּין הָאֵרֶץ וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. פְּלוֹמֵר, הַבְּדֵלָה
נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְתַבְרַךְ בֵּין זֶה
הָאֵרֶץ, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה
וּבֵין אֵרֶץ הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים
בֵּינֵיהֶם בֵּין הָאֵרֶץ וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.
רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אָמַר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל
הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, וְכֻלָּם נִתְּלִים
בְּכִסְאוֹ יְתַבְרַךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ
מַעַל גְּבוּהַ שְׁמֵר.

יְהִי אֹר. רַבִּי אֶלְכַסְנֵדְרָאִי אָמַר, הָרוּאָה
 הַפּוֹכְבִים בְּמַסְלוֹתָם תָּיִב לְבָרָךְ. מֵאִי
 מְבָרָךְ, בְּרוּךְ הַמְסִידֵר אֶת הַפּוֹכְבִים בְּרַקִיעַ. רָאָה
 פּוֹכֵב אַחַד, אֵינּוּ מְבָרָךְ. שְׁנַיִם, מְבָרָךְ. וְאִמְתִּי,
 כִּד הָיִי לִילְיָא, מְבָרְכִין בְּרוּךְ הַמְעָרִיב עָרְבִים.
 רַבִּי אָמַר אֵלָיִן כּוּפְרֵי אֲדַקִּיבִיא, דְּאוֹרְחַתְהוֹן
 מְסַתְּלִין עַל הַהוּא יִמְמָא, מְדַחִילוּ דְחַוּוֹתָא,
 מְבָרְכִין שׁוֹמֵר עִמּוֹ לְעַד. וְלִפְיֵךְ תִּקְנוּ עַל דְּרָךְ
 זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעֲרָבִית.

ר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָזַל לְמַחְמֵי לְר' יוֹסִי בְּר'
 שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חָמוּי. סָמוּךְ לְקַרְיַתָּא,
 רַמֵּשׁ לִילְיָא. אָמַר לְר' יוֹסִי דִּהְוָה אָזִיל עִמִּיהָ,
 חָמִית אֵלָיִן כּוּכְבָּא דְנְהִירִין. אָמַר חָמִינָא אָמַר
 לִיָּה כּוּכְבָּא דְשֶׁרְבִיטָא עֵידְנָא סְגִיָּאָה הוּא דְאֵנָּא
 מְשַׁנְחָנָא בֵּיה, וּמִן יוֹמָאֵי לָא אֶחָוּוּ לִי עַל דָּא כְּלוּם.

לשון הקודש

מְבָרְכִים שׁוֹמֵר עִמּוֹ לְעַד. וְלִפְיֵךְ תִּקְנוּ
 עַל דְּרָךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעֲרָבִית.
 רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הֵלֵךְ לְרֵאוֹת
 אֶת רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא
 חָמוּי. סָמוּךְ לְקַרְיַתָּה יָרַד הַלֵּילָה. אָמַר
 לְרַבִּי יוֹסִי, שְׂהִיָּה הוֹלֵךְ עִמּוֹ: הֲרֵאִיתָ אֶת
 הַכּוּכְבִים הַמְאִירִים הַלָּלוּ? אָמַר: רֵאִיתִי.
 אָמַר לוֹ: אֶת כּוּכְבַּי הַשְּׁבִיטִי, זְמַן רַב שְׂאֵנִי

יְהִי אֹר (בראשית א). רַבִּי אֶלְכַסְנֵדְרָאִי
 אָמַר, הָרוּאָה הַפּוֹכְבִים בְּמַסְלוֹתָם תָּיִב
 לְבָרָךְ. מַה מְבָרָךְ? בְּרוּךְ הַמְסִידֵר אֶת
 הַפּוֹכְבִים בְּרַקִיעַ. רָאָה פּוֹכֵב אַחַד, אֵינּוּ
 מְבָרָךְ. שְׁנַיִם, מְבָרָךְ. וְאִמְתִּי? כִּשְׁנֵהִיָּה
 הַלֵּילָה מְבָרָךְ בְּרוּךְ הַמְעָרִיב עָרְבִים. רַבִּי
 אָמַר, אֵלּוּ כּוּכְבִים דְקִים שְׁדַרְכִיָּהֶם
 מְסַתְּלִים עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִפְּתַד הַחַיּוֹת,

אָמַר לִיה תִּירֵי עֵינַיִי שְׁמַעְנָא. חֲדָא הוּא, דְּכָל
 מַה דְּעֵבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשִׁמְיָא,
 וְכוּכְבִּיָּא וּמְזִלָּא, אִית בְּהוּ יְדִיעָא וְסוּכְלָתְנִי. וְכִלְהוֹן
 עֵבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהֵאֵי פּוֹכְבָּא
 דְּאֵת אֲמַרְתִּי, לָא תִיכָא וְלָא תִיֻּסַּק עַל דְּעֵתְךָ דְחַד
 הוּא, אֲלָא סְגִיָּאִין אֵינּוּן, דְּחַד תַּחְמִי בְּהֵאֵי גִיסָא,
 וְחַד בְּהֵאֵי גִיסָא, וְזִמְנִין דְּכִלְהוֹן בְּחַד שְׁעֵתָא.

וְאַנָּא שְׁמַעְנָא מַאֲבָא, דְּשִׁבַּע אֵינּוּן. וּבְזִמְנָא
 דְּמָטָא עֵידְנָא דְכָל חַד מְנַחֵן לְמִימַר
 שִׁירְתָּא, מְסִיָּאוֹת חֲדוּתָא דְאִית בְּהוּן, שְׁלַחִין
 זִיווּתְהוֹן וְאֲזִלִּין לְמִימַר שִׁירְתָּא.

וְעֵינַיָּא אַחֲרֵינָא, דְּאֵלִין שְׁבַע פּוֹכְבִּיָּא, לָא אֲזִלִּין
 וְלָא נְטִלִין מֵאַתְרֵיהוֹן, פֶּר בְּעֵידְנָא דְקָרִי
 לְחַד מְנַחֵן רַבּוֹן עֲלָמָא לְמַנְהַר בְּאַתְר דְּהוּא עֲבִי.

לשון הקודש

שְׁאָחַד תִּרְאָה בְּצַד הַזֶּה, וְאַחַד תִּרְאָה
 בְּצַד הַזֶּה, וְלִפְעָמִים שְׁכֻלָּם בְּשַׁעַה אַחַת.
 וְאַנִּי שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא שְׁהֵם שִׁבְעָה, וּבְזִמְנָן
 שְׁמַנְיַע זְמַנּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם לֹמַר
 שִׁירָה, מְרַב הַשְּׂמֻחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, שׁוֹלְחִים
 אֵת זֵיוֹם וְהוֹלְכִים לֹמַר שִׁירָה.

וְעֵינַיִן אַחֵר, שֶׁשְּׂבַעַת הַפּוֹכְבִּים הִלְלוּ לָא
 הוֹלְכִים וְלֹא נֹסְעִים מִמְּקוֹמָם, פָּרַט לְזִמְנָן
 שְׁקוּרָא לְאַחַד מֵהֶם רַבּוֹן הָעוֹלָם לְהֵאֵיר

מְשַׁנֵּיחַ בּוֹ, וּמִיָּמִי לֹא אָמְרוּ לִי עַל זֶה
 בְּלוּם.

אָמַר לוֹ: שְׁנֵי עֵינַיִם שְׁמַעְתִּי, אֶחָד הוּא
 – שְׁכָל מַה שְּׁעֵשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּשָׂמִים וְכוּכְבִּים וּמְזִלוֹת, יֵשׁ בָּהֶם יְדִיעָה
 וְהַשְּׂכָל, וְכָלֵם עוֹשִׂים שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכּוּכָב הַזֶּה
 שְׁאֲמַרְתִּי, אֵל תֹּאמַר וְאֵל תַּעֲלֶה עַל
 דְּעֵתְךָ שֶׁהוּא אֶחָד, אֲלָא רַבִּים הֵם,

דְּבַתִּיב, (ישעיה מ כו) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכֹד נְטָלִין,
שְׁלַחִין זְיוֹתֵהוֹן עִמָּהוֹן לְמִיזֵל.

כֹּד מָטוּ לְבֵי חָמוּזִי, לָא הָוָה תַּפְּנִן. כֹּד אָתָּא, אָמַר
אֶתְ הַבָּא, וְאַנָּא אֶתִי לְמַחְמִי חַד כּוּכְבָּא,
דְּהָוָה אָזִיל לְמִשְׁלָם רְעוּתִיהָ דְּמֵאֲרִיָּה. אָמַר לִיהָ,
מֵאִי הוּא. אָמַר לִיהָ, כּוּכְבָּא דְּשָׁבִיט. וְחַד מְנַהוֹן
חָמִית, דְּהָוָה אָזִיל לְפִיקוּדֵיָּא דְּמֵאֲרִיָּה. יְתִבוּ תַּפְּנִן
תְּלַתִּין יוֹמִין.

לְבַתָּר כִּן אֲשַׁכְּמוּ לְמִיזֵל, כֹּד הָוָה אֶתִי נְהוֹרָא,
וְאָזִיל עִמִּיהָ חָמוּזִי כְּפַלְגוֹת מִיל. בְּרַכִּיָּה
חָמוּזִי, אָמַר דָּא הִיא שְׁעֵתָּא דְּמַתְקִיָּים בְּרַכְתָּא
דְּצַדִּיקָא. מְנָא לָן, דְּבַתִּיב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר
כִּי טוֹב. בְּתִיב הַבָּא כִּי טוֹב, וְכַתִּיב הָתָם (במדבר כד
*) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לִיהָ,

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְמַצוֹת אֲדוּנו. יִשְׁבוּ שָׁם
שְׁלָשִׁים יוֹם.

אַחַר כֵּךְ הִשְׁכִּימוּ לְלַבֵּת, כְּשִׁבְאָ הָאֹר,
וְהִלְךְ עִמּוֹ חָמוּזִי כְּמַחְצִית הַמִּיל. בְּרַךְ
אוֹתוֹ חָמוּזִי, אָמַר: זֹהִי הַשְּׁעָה שְׁמַתְקִימַת
בְּרַכַּת הַצַּדִּיק. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתוּב (בראשית א)
וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, כְּתוּב
כִּי טוֹב, וְכַתוּב שָׁם, (במדבר כד) כִּי טוֹב

לְאוֹתוֹ מְקוּם שְׁהוּא רֹצֵה. שְׁכַתוּב (ישעיה מ)
לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּכְשִׁנוּסְעִים, שׁוֹלְהִים
זְיוֹם עִמָּהֶם לְלַבֵּת.

כְּשִׁתְּגִיעוּ לְבֵית חָמוּזִי, לֹא הָיָה שָׁם.
כְּשִׁבְאָ, אָמַר: אֶתְהָ כָּאן, וְאַנִּי בְּאֶתִי
לְרֵאוֹת כּוּכְבָּ אַחַד שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְהַשְׁלִים
אֶת רְצוֹן אֲדוּנו. אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר
לוֹ: כּוּכְבָּ הַשְּׁבִיט, וְאַחַד מֵהֶם רְאִיתִי